GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 210. *Dumineca 4 (16) Noemvre* 1884.

Brașovŭ, 3 (15) Noemvre

Eri ne plângeamŭ de purtarea politică a celorŭ 11 preoțĭ români din cerculŭ electoralŭ alŭ Sân-Mărtinului, în Transilvania. Astăḍĭ primimŭ o veste și mai durerósă despre atitudinea preoțilorŭ românĭ din comitatulŭ Aradului, în Ungaria.

Scimŭ că și în cerculŭ electoralŭ alŭ Boroșineului, din numitulŭ comitatŭ, s'a făcutŭ ḍilele acestea o alegere nouă de deputatŭ dietalŭ. Aici Românii erau datori, conformŭ hotărîrilorŭ conferinții dela Sibiiu de a luá parte la alegeri. Au și luatŭ parte, dér cum? In locŭ sĕ lupte pentru programă și pentru candidatulŭ partidei naționale române, cea mai mare parte dintre alegĕtorii cercului Boroșineu au votatŭ pentru candidatulŭ guvernului ungurescŭ.

Deslușirea acestui faptŭ întreprinḍĕtorŭ ni-o dă corespondința de mai josŭ din Aradŭ, care ne spune, că dintre 50—60 preoțĭ câțĭ se află în cerculŭ Boroșineului abia 4—5 au avutŭ tăria sufletéscă de a luptá pentru reeșirea candidatului naționalŭ românŭ.

„Amŭ ajunsŭ așa departe, — esclamă onor. nostru corespondentŭ cu adâncă mâhnire, — încâtŭ aḍi suntemŭ bombardațĭ din două părțĭ, din partea guvernului politicŭ și din parteă guvernului eclesiasticŭ.“

Este unŭ faptŭ de totŭ durerosŭ ce se constată prin aceste cuvinte.

Preoțimea nóstră începe a părăsí causa poporului românŭ, ea începe a nu se mai identificá cu poporulŭ, începe a se conduce numai de unŭ spiritŭ și de nisce interese de predominare ca castă.

Așa trebue sĕ fie de, vreme ce partea cea mai mare a preoțilorŭ din comitatulŭ Aradului nu-șĭ mai facŭ nicĭ o consciință din aceea, că alegŭ nisce dușmanĭ ai națiunei române de deputațĭ în cercurĭ curatŭ române, numai și numai pentru ca sĕ evite ori-ce conflicte cu puternicii ḍilei și sĕ-șĭ conserve astfeliu interesele de castă.

Ni se pare că și guvernulŭ eclesiasticŭ din Aradŭ voiesce să facă politică conservativă à la Tisza și de aceea ordonă preoțimei sĕ voteze pentru mamelucii maghiarĭ ca Balazs și Bohus. Nu se gândescŭ óre s. părințĭ din Aradŭ, că nu se potrivescŭ tóte pentru toțĭ și că preoțimea nóstră printr'un „conservatism,“ care o înstrăinéză de causa dréptă a poporului își submină posițiunea și viitorulŭ propriu?

Bine că prin serviciile ce se aducŭ unorŭ ființe obscure protegiate de d-lŭ Tisza, preoțimea nóstră își face mână bună cu ómenii dela guvernŭ, dér ce-i póte folosi acésta décă va pierde încrederea poporului?

Ulciorulŭ merge la fântână păn' se sparge. Astăḍĭ încă parte mare a poporului se încrede în vorbele seducătóre ale corteșilorŭ ungurĭ, îmbrăcațĭ în talarŭ românescŭ, dér ar fi o mare greșélă a crede, că acésta o se mérgă în infinitŭ. Vĕḍêndu-se înșelatŭ poporulŭ, óre în ce posițiune vorŭ ajunge preoții-corteșĭ față cu elŭ, dela care depinde esistența lorŭ?

Și unde ar remâné chiămarea sântă a preoțilorŭ românĭ, apostolatulŭ lorŭ pentru binele obștescŭ, când nu s'ar mai puté face deosebire între ei și între srlgabirĕii ungurĭ?

Rea și periculósă este prin urmare pornirea preoțimei române din comitatulŭ Aradului și amŭ trebuĭ se desperămŭ décă n'amŭ sci, că se află în sînulŭ ei și preoțĭ bravi, cari mai au tăria și curagiulŭ de a lupta pentru causa națională și de a spune poporului, că este amăgitŭ și înșelatŭ.

Onóre acestorŭ bravĭ preoțĭ, onóre tuturorŭ acelorŭ demnĭ fii ai poporului, carĭ se luptă împreună cu ei. In ei ne întemeiămŭ tóte speranțele. Numai sĕ nu se descurăgeze nicĭ unŭ momentŭ, căcĭ victoria va fi a lorŭ și a sântei nóstre cause!

CRONICA POLITICĂ.

Enunțările contelui K a l n o k y dĕdură ocasiune ḍiarului francesŭ »Journal dés Debats‹ la unele contemplațiunĭ din carĭ estragemŭ următórele:

Nimica nu amenință susținerea păcii. Nicĭ unŭ norŭ, nicĭ unŭ punctŭ negru nu întunecă horizontulŭ. Austria are relațiunile cele mai bune cu tóte puterile. De altmintrelea și amiciția, are ca și vițiulŭ și vîrtutea umbrele sale, ea este mai multŭ séu mai puținŭ intimă. Din acésta considerațiune nu tóte statele, cu carĭ Austria are relațiunĭ cordiale stau pe aceeașĭ tréptă. Inainte vine Germania. Nimicŭ nu se întîmplă în Viena fără de o înțelegere cu Germania. Acesta este gradulŭ celŭ dintâiu alŭ intimității. După aceea vine rândulŭ la Rusia. Inainte c'unŭ anŭ domnea o încordare, de atuncĭ, s'au apropiatŭ unii de alții și s'au înțelesŭ. S'au înțelesŭ sĕ susțină status quo în peninsula balcanică, ca la casŭ de nevoe, sĕ-lŭ apere în contra turburătorilorŭ. Acésta nu este ca cu Germania o căsătoriă de dragoste, ci o căsătoriă rațională. S'a încheiatŭ óre cu totulŭ de bună voe? N'a avutŭ lipsă de-o presiune din partea amicului de gradulŭ întâiu, spre a învinge oposițiunea Austriei? N'ar fi preferitŭ Austria și cu deosebire Ungaria de a se bucurá de simpatiile Germanii pe deplinŭ și numai singură? A dà deslușire despre aceste punte delicate s'a feritŭ firesce Kalnoky: este sigurŭ, că Viena și Petersburgulŭ stau forte bine unulŭ către altulŭ, că cei trei împêrațĭ s'aŭ întêlnitŭ la granița Poloniei, spre a documenta înaintea lumii întregĭ relațiunile lorŭ cele bune, că acestea suntŭ garanțiile cele mai bune pentru pacea generală.

In decursulŭ enunțiațiunilorŭ sale ḍice ḍiarulŭ »Debats,« că comisiunile delegațiunilorŭ au primitŭ cu dreptŭ cuvêntŭ declarațiunile ministrului bine. Nu se póte nega că opiniunea publică judecă situațiunea esternă a Austriei fórte favorabilŭ și este unanimă în aprobarea politicei esterne a guvernului. Décă domnesce órecare supĕrare în acele cercurĭ militare, carĭ viséză rĕsbóie și cucerirĭ în Orientŭ, pentru apropierea dintre Austria și dintre Rusia, atuncĭ aceste nu suntŭ vederile maiorității populațiunii din Austria.

*

Se scrie din S c u t a r i, că tóte scirile câte circuléză despre o ferbere mare și puternică în A l b a n i a sunt esagerate. Țéra se află într'o stare liniștită relativă, grație energicului muteșarifului din Scutarĭ, Jossuf Zia-pașa póte că și din causă, că se află în munții dela Berana marșalulŭ Mustafa Assim-pașa cu 8 batalióne trupe regulate turcéscĭ. Marșalulŭ pănă acuma încă n'a terminatŭ cu stabilirea granițelorŭ între Muntenegru și între Albania. Lucrulŭ bunŭ cere timpŭ. In Moricciani lângă Scutarĭ s'a prinsŭ mai dĕunăḍĭ agitatorulŭ Pren Ciuri, autorulŭ acelei faimóse petițiunĭ, care a fostŭ dusă în anulŭ trecutŭ prin tótă Europa, și în care se cerea anexiunea Albaniei la Grecia. Cu elŭ fură închișĭ mai mulțĭ membrii ai comitetului filoelinus. Pagubă de acestŭ poporŭ bravŭ că are unŭ stăpânŭ atâtŭ de miserabilŭ, după cum este astăḍĭ guvernulŭ turcescŭ.

*

Ambasadorulŭ rusŭ din Constantinopole d. Nelidov, a înmânatŭ Sultanului la 5 Noemvre n. în modŭ sĕrbătorescŭ marele cordonŭ alŭ ordinului »Sf. Andrei,« trimisŭ de Țarulŭ Rusiei. Cordonulŭ a fostŭ presentatŭ pe o perină mică de catifea de către d. Onou. In schimbŭ Abdulŭ Hamid, care a primitŭ, ca darŭ și o colecțiune de pasĕrĭ rare din grădina zoologică din Moscva, va trimite Țarului la Petersburgŭ ordinulŭ »Imtiaz« și o colecțiune de paserĭ din grădinile Yildiz-Chioscului, apoi cincĭ oi, cincĭ capre și douĕ gazele. In Constantinopole se consideră acestŭ schimbŭ de darurĭ ca o dovadă de intime relațiunĭ între cei doi suveranĭ. Dar, cine scie ce scumpŭ va plăti Turcia aceste doveḍĭ de întimitate!

Românii și Ungurii.

Declarațiunile comitelui Kalnoky, făcute în comisiunea delegațiunei ungurescĭ pentru afacerile esterne, cu privire la relațiunile cu România, face pe „Națiunea‘ din Bucurescĭ sĕ scrie următórele rêndurĭ:

»Contele Kalnoky, care de câteva ḍile dă atâta de lucru firelorŭ telegrafice cu «lămuririle» ce le dă delegațiunîlorŭ austro-ungare asupra relațiunilorŭ dintre imperiulŭ dualistŭ și celelalte state, a găsitŭ de cuviință, între altele a pomenì și de „agitațiunile provocate de unii Românĭ din monarchia austro-ungară.

„După ce ministrulŭ afacerilorŭ din afară constată raporturile prietinescĭ dintre România și Austria, adaugă: „Mai puținŭ favorabilŭ, mĕ potŭ esprima asupra atitudinei și purtărei unorŭ agitatorĭ de origine din propria nóstră patriă, cari contribuescŭ multŭ dincolo de Carpațĭ la sgomotulŭ și agitațiunea presei și ne facŭ nouĕ puțină cinste, iar guvernului Românŭ îi pregătescŭ încurcăturĭ.«

„Guvernulŭ austro-ungarŭ a ajunsŭ așa dér la convingerea, că nemulțămirea între Românii supușĭ ai monarchiei austro-ungare a ajunsŭ pănă acolo, încâtŭ mulțĭ dintrênșii se vĕdŭ silițĭ a'șĭ părăsi patria, și aflândŭ unŭ refugiu în statulŭ vecinŭ, la frații lorŭ liberĭ, agitéză aci în contra acelorŭ cari le-au impusŭ acea durerósă necesitate. Admițêndŭ, că acéstă constatare a d-lui Kalnoky este esactă, douĕ întrebărĭ ni se presintă în modŭ firescŭ minții, întrebărĭ la carĭ d-lŭ Kalnoky n'a rĕspunsŭ, negreșitŭ pentru că nu'i dă mâna sĕ rĕspundă. Décă în adevĕrŭ nemulțămirea ce domnesce la Românii supușĭ austro-maghiarĭ e atâtŭ de mare, ea trebue negreșitŭ sĕ aibă o causă. Care e acéstă causă? și ce face guvernulŭ austro-ungarŭ pentru a pune capĕtŭ nemulțumirei ce dă nașcere acelorŭ agitațiunĭ, cari facŭ atâtŭ sânge rĕu d-lui Kalnoky?

»La aceste douĕ întrebărĭ ar fi trebuitŭ sĕ rĕspundă ministrulŭ austro-ungarŭ înainte de a condamna »atitudinea și purtarea acelorŭ agitatorĭ de origine din Austro-Ungaria.« N'a făcut'o însĕ, pentru că décă ar fi făcut'o ar fi fostŭ silitŭ se recunóscă, că singurŭ guvernulŭ ungurescŭ pórtă vina stărei de lucrurĭ de care se plânge....

»Se mai dă óre astăḍĭ cetățenilorŭ de naționalitate română din Ungaria putința de a trăi ca ómenĭ pacînicĭ și ca Românĭ în acelașĭ timpŭ? Rĕspunsulŭ celŭ mai bunŭ ce se póte da acestei întrebărĭ, e chiar constatarea ce a făcut'o contele Kalnoky înaintea delegațiunilorŭ austro-Ungare: emigrarea Românilorŭ și agitațiunea contra statului ungurescŭ. Dacă Românii emigréză, e pentru că nu li se îngădue sĕ trăiască așa dupĕ cum au dreptulŭ a trăi în țara lorŭ. Dacă se facŭ agitațiunĭ, e pentru că guvernulŭ ungurescŭ provócă nemulțumirĭ, carĭ trebue neapĕratŭ sĕ se manifesteze într'unŭ chipŭ s'au într'altulŭ.

»Cine cunóște starea de miseriă și desperarea la care e redusŭ poporulŭ românŭ de peste munțĭ, nu se va mira de sigurŭ ca se facŭ agitațiunĭ. Se póte mira celŭ multŭ de îndelunga răbdare a Românilorŭ, se póte mira că nu vede între dênșii o mișcare mai viă, mai energică.....

Discursulŭ episcopului Strossmayer.

Cu ocasiunea sfințirei palatului academiei croate din Agramŭ, episcopulŭ Strossmayer a ținutŭ în ședința sĕrbătorescă a academiei subslavice pentru sciințe și arte următorulŭ discursŭ, ca rĕspunsŭ la discursulŭ președintelui academiei:

„Pré stimate dómne, onorațĭ domnĭ și amicĭ! După ordine mi-ar veni mie rêndulŭ, ca sĕ vĕ citescŭ discursulŭ meu. Dér eu nu suntŭ oratorŭ de felulŭ acesta. Sunt

unŭ felŭ de improvisatorŭ și voiu vorbi precum îmĭ dictéză inima.“

»Academia obicĭnuesce a ţiné în totŭ anulŭ o ședinţă sĕrbătorescă, în care își dă în publicŭ socotéla despre activitatea sa, adecă 'șĭ esaminéză consciinţa despre ce a făcutŭ și ce lasă în timpŭ de unŭ anŭ. Mulţămită Atotputernicului, academia nóstră póte privi cu satisfacţiune îndĕrĕtŭ la lucrările sale de pănă acum. Ea a fostŭ păzitórea onórei, a gloriei naţiunei nóstre și 'șĭ-a împlinitŭ acéstă problemă cu o silinţă neobosită și cu unŭ devotamentŭ pănă la sacrificiu. Unŭ imposantŭ numĕrŭ de ediţiunĭ scientifice dau o palpabilă dovadă despre acésta. Cu egală predilecţiune cultivă ea ori-ce ramură a sciinţii, istoria, filologia, sciinţele naturale, și 'șĭ-a câștigatŭ prin acésta recunosciinţa tuturorŭ patrioţilorŭ cultĭ. Căutăndŭ ea monumente din istoria patriei, a adunatŭ unŭ materialŭ, care va cădé bunŭ odată generaţiunei mai tinere și acésta va învĕţă sĕ preţuiască gloria străbunilorŭ ei. Acéstă lucrare vrednică de recunoscinţă a academiei a adusŭ deja fructe: din materialulŭ adunatŭ de ea s'a născutŭ istoria Croaţiei, compusă de unŭ eruditŭ mai tĕnĕrŭ, pe care 'lŭ impodobesce și virtutea modestiei și care fără materialulŭ adunatŭ de academiă n'ar fi pututŭ scrie istoria Croaţiei. Iĕ salutŭ din inimă ca pe celŭ mai tĕnĕrŭ academicŭ. (Aplause și strigări furtunóse: Zivio Smiciklas!)

»Ce privesce limba naţională care cu sunetele sale dulcĭ, cu frumseţa sa, cu mlădierea sa, cu armónia sa stă cu demnitate alăturĭ cu limba italiană, academia are sĕ'șĭ ascrie o lucrare distinsă, ea a începutŭ unŭ opŭ, care îi va face gloriă neperitóre, **lexiconulŭ** editatŭ de ea este unŭ adevĕratŭ **monumentum aere perennius.** Chiar décă nu sunt toţĭ de o părere despre activitatea academiei, acésta nu o póte împedeca de a pășĭ înainte pe calea apucată. Și apoi cine ar puté mulţămĭ pe toţĭ! Academia francesă s'a socotitŭ totdéuna de o corporaţiune de cei mai mari eruditĭ, cu tóte acestea suntŭ ómenĭ, cari négă academicilorŭ francesĭ eruditiunea! Eu și adĭ o ţiu de celŭ mai înaltŭ focarŭ alŭ sciinţii, de celŭ mai însemnatŭ institutŭ scientificŭ din lume. Décă s'a ivitŭ în poporulŭ nostru o contradicere, s'a ivitŭ din cele mai curate motive, ca prin acésta sĕ se îmbunătăţéscă, ce nu se socotesce de bunŭ. Poporulŭ nostru trăesce în nevoiă și lipsurĭ de totŭ felulŭ, sciinţa numai cu greu și încetŭ 'șĭ póte face drumŭ la noi. La noi nicĭ unŭ singurŭ omŭ nu trăesce, care 'șĭ-ar putea consacra activitatea sa esclusivŭ sciinţeĭ. Sĕ nu luămŭ nicĭ decum în considerare pretextele esagerate. **Avemŭ sĕ desbatemŭ destui protivnicĭ, ceea ce numai cu puteri unite o putemŭ face.** Nu s'a aflatŭ încă nicĭ unŭ omŭ, care sĕ fi scrisŭ o carte, ce sĕ fi întrecutŭ pe tóte celelalte cărţĭ.

Ședinţa de adĭ este o ședinţă **ad hoc** a academiei. Academia serbéză adĭ succesele sale: Sfinţirea edificiului, ce l'a făcutŭ pentru scopurile sale. De s'ar ridica încă multe astfelŭ de edificiĭ în capitala Agramŭ! Domnii mei! Amiculŭ meu președintele a amintitŭ acea catastrofă, ce a băntuitŭ acum patru anĭ academia și frumosulŭ orașŭ Agramŭ. Dumnedĕu supune oneorĭ popórele la grele încercărĭ; dar ceea ce ia cu o mână, dă cu cealaltă în abundanţă. Agramulŭ s'a înălţatŭ ca și unŭ fenice din ruină și s'a ridicatŭ întineritŭ, mai frumosŭ ca altă dată! Acésta în prima liniă avemŭ a o mulţămi înaltului nostru monarchŭ! (Zivio sgomotóse. Aplause. Strigărĭ: Trăiască regele!) M. Sa pré graţiosulŭ nostru rege a fostŭ celŭ dintéiu, care a alergatŭ în ajutorulŭ poporului croatŭ. Dar poporulŭ croatŭ este și a fostŭ totdéuna unulŭ din cele mai leale popóre, ce suntŭ unite sub puterniculŭ sceptru alŭ bunului monarchŭ și a doveditŭ de nenumĕrate orĭ credinţa sa cătră regele și casa împerială. Nimenea n'are dreptŭ sĕ se îndoiască de lealitatea poporului croatŭ. (Zivio). Unŭ darŭ regescŭ a fostŭ acela, ce l'a dedicatŭ M. Sa restaurării palatului academiei. (Zivio.)

Mulţămită și demnului nostru guvernŭ alŭ ţĕrei! Elŭ a contribuitŭ sub Banulŭ Mazuranicĭ în modŭ esenţialŭ, că edificiulŭ academiei s'a pututŭ esecută și complectă. Puterea e mare lucru. Acela căruia Dumnedĕu i-a dat'o, sĕ o considere și sĕ o preţuéscă ca unŭ darŭ alŭ lui Dumnedĕu. Dumnedĕu sĕ binecuvinte guvernulŭ; nicĭ odată sĕ nu lase a degenerá puterea în pasiune! (Zivio.) Deosebită mulţămită orașului Agramŭ; nu numai pentru înaltele ovaţiunĭ, ce le-a adusŭ în persóna mea sciinţei, ci mulţămită și pentru nobila-i nisuinţă, cu care sprijinesce marinimosŭ totŭ ce e frumosŭ și nobilŭ. Sciinţei și artei elŭ le-a lăsatŭ în darŭ celŭ mai frumosŭ locŭ de ziditŭ în Agramŭ! (Zivio.) Mulţămită fraţilorŭ Slovenĭ, carĭ au apărutŭ la acéstă serbare și au doveditŭ cu acésta, că miculŭ rîuleţŭ Sutla nu e în stare sĕ despartă! (Zivio). Mulţămită iubitului meu frate, președintelui academiei, administrării căruia obositóre până la sacrificiu, e de a se mulţămĭ grăbirea și complectarea construcţiunii. (Zivili).

(Va urmă.)

Alegerea în cerculŭ Boroșîneului.

Aradŭ, în Noemvre, 1884.

Domnule Redactorŭ! Par'că fatalitatea a voitŭ, ca pressa și opiniunea publică românéscă sĕ se ocupe într'unŭ modŭ particularŭ cu Românii aradanĭ, mai alesŭ dela ultimele alegerĭ dietale, prin care vestiţii ante-luptătorĭ naţionalĭ aradanĭ de odinióră s'au făcutŭ atâtŭ de celebri în istoria luptelorŭ nóstre politice-naţionale. Debutulŭ lorŭ în ultimele lupte electorale „Gazeta“ l'a comunicatŭ la timpŭ cu glósele trebuinciόse. Și acum vinŭ a vĕ face cunoscutŭ unŭ altŭ debutŭ alŭ acelorŭ ómeni celebri nu mai puţinŭ strălucitŭ prin efectele sale.

Deputatulŭ guvernamentalŭ maghiarŭ, Balázs, alesŭ în cerculŭ Boroșîneului cu concursulŭ patrioticŭ alŭ celei mai patriotice partide române din comitatulŭ Aradului, pentru a se ridicá pe spatele Românilorŭ la postulŭ de presidentŭ alŭ tribunalului regescŭ din Eperjes, vĕdĕndu-șĭ în fine realisată cea mai ferbinte a sa dorinţă, a depusŭ mandatulŭ de deputatŭ dietalŭ, și în 11 a lunei curente s'a ţinutŭ nouă alegere în cerculŭ Boroșîneului.

Pentru ca »finele sĕ încoroneze opulŭ,“ patriotica partidă guvernamentală română în semnŭ de recunoscinţă pentru sprijinulŭ lealŭ alŭ »partidei liberale maghiare«, din a cărei graţiă a pututŭ trimite în parlamentŭ doi sateliţĭ lui Tisza, s'a pusŭ și de astădată pe lucru cu tótă energia, urmăndŭ poruncilorŭ aspre ale generalului sĕu, faimosulŭ Tabajdi,

Marele naţionalistŭ Deseanu a escelatŭ, ca totdéuna și astădată. Prin unŭ »apelŭ« ce pórtă data 30 Octomvre a. c. elŭ provócă pe toţĭ alegĕtorii românĭ din cerculŭ Boroșîneului, ca sĕ ţină strînsŭ la solidaritatea Românilorŭ cu partida liberală maghiară și »sĕ sprijinéscă cu tótă energia alegerea candidatului acestei partide, strigĕndŭ împreună cu d-sa: »Sĕ trăiască candidatulŭ de deputatŭ dietalŭ alŭ partidei liberale în cerculŭ Boroșîneului: D-lŭ Sigismundŭ Bohus!«

Din acestea puteţĭ vedé, d-le Redactorŭ, că Deseanu și cei împreună cu dînsulŭ sciu nu numai ca sĕ ţină cu credinţă la solidaritatea cu partida liberală maghiară, dar încă se sciu însufleţi pentru alegerea unui deputatŭ guvernamental maghiarŭ într'unŭ cercŭ curatŭ românescŭ, ca cela alŭ Boroșîneului! O umilire și înjosire mai mare a demnităţii naţionale nu se póte!

În cerculŭ Boroșîneului singurulŭ candidatŭ maghiarŭ era Bohus, și »apelulŭ« lui Deseanu et Comp. rĕmânea unŭ **non sens**, décă ei n'ar fi ţintitŭ a demonstrá și de astădată pe faţă în contra **programei naţionale dela Sibiiu**, și a provocá a luptă în contra acelora, carĭ mai au încă curajulŭ a susţiné și a mărturisi acéstă programă politică a Românilorŭ din Ungaria și Transilvania. Ataculŭ asupra acestei programe era sĕ se facă, precum s'a și făcutŭ în parte, în conferinţa delegaţilorŭ românĭ întrunitĭ la începutulŭ lui Iuniu a. c. în Sibiiu, la care conferinţă Deseanu mersese cu misiune specială din partea lui Tabajdi d'a schimbă ţinuta politică de pănă aci a Românilorŭ și a-i împacă cu guvernulŭ lui Tisza.

Suntŭ însă între aradanĭ unŭ neamŭ de ómeni pĕtrunșĭ de adevĕrulŭ că: »drepturile se iau, nu se cerșescŭ,« a cărorŭ liniă de conduită a fostŭ și rĕmâne programa naţională dela Sibiiu, adecă lupta pentru drepturĭ, nu cerșirea lorŭ. Ei au pășitŭ și în rĕndulŭ trecutŭ la alegerĭ, au pășitŭ și la alegerea suplinitóre în cerculŭ Boroșîneului cu programa nefalsificată a partidei naţionale române, protestăndŭ susŭ și tare în contra călcărei solidarităţii Românilorŭ în programa dela Sibiiu. Alegerile însă au eșitŭ în defavórea programei și a partidei naţionale, ceea ce erá de prevĕdutŭ, mai cu sémă când aderinţii acestei programe trebuia sĕ lupte nu numai contra inimicului din afară, contra organelorŭ guvernului, ci încă în contra slugarnicilorŭ românĭ, trecuţĭ în tabera guvernamentalilorŭ. Așa păţirămŭ și la alegerea suplinitóre dela 11 Noemvre în cerculŭ Boroșîneului.

Comitetulŭ centralŭ din Aradŭ, alesŭ în conferinţa alegĕtorilorŭ românĭ din comitatulŭ Aradului pentru a conduce alegerile de deputaţĭ dietalĭ pe basa și în sensulŭ programei dela Sibiiu, candidase în cerculŭ Boroșîneului ca deputatŭ naţionalŭ oposiţionalŭ pe advocatulŭ Georgiu Lazarŭ, dér ne primindŭ candidatura, jenatŭ póte de pășirea nerușinată a celorŭ cu »apelŭ românescŭ“ în favórea lui Bohus, comitetulŭ a pusŭ candidatura advocatului Ilie **Bozganŭ**, trimiţĕndŭ și unŭ apelŭ cătră alegĕtorĭ în care le dice: »Păziţi-vĕ de prorocii cei mincinoșĭ, cari vinŭ la voi îmbrăcaţĭ în piele de óie, ér pe dinlăuntru suntŭ lupĭ răpitorĭ. Păziţi-vĕ de ómenii, cari cu vorbe amăgitóre și cu făgăduelĭ mincinóse vinŭ la voi ca sĕ vĕ abată dela programa partidei naţionale române dela Sibiiu și sĕ vĕ ducă în tabĕra streină. Nu daţĭ ascultare »Apelului«, care vĕ îndémnă ca sĕ călcaţĭ solidaritatea cu marea partidă naţională română, constituită pe basa programei dela Sibiiu, și se întraţĭ în solidaritate cu partida guvernamentală Adevĕrata partidă naţională română este numai aceea care stă pe temeiulŭ programei dela Sibiiu și programa acésta nu iartă, ca partida naţională română sĕ sprigĭnéscă la alegerĭ pe guvernamentalii de astădĭ.« Cu acestea comitetulŭ centralŭ credea sĕ'șĭ împlinéscă o datóriă de consciinţă, datoriă de onóre d'a susţiné în tóte

FOILETONU.

11.

Revoluţiunea din 1784.

(Revoluţiunea lui Horia în Transilvania și Ungaria 1784—1785 scrisă pe basa documentelorŭ oficiale de N. Densușianu. Bucuresci 1884. Tipografia „Românulu,“ Carolŭ Göbl).

(Urmare.)

La ordinulŭ guvernului comisarulŭ Michaiu Brukenthal din Sebeșŭ însărcină pe literatulŭ **Iónŭ Molnarŭ**, oculistŭ în Sibiiu (născutŭ în comuna Sadu la 1784. În an. 1788 a scosŭ o gramatică germană-română — deutsch-walachische Sprachlehre — în Vieua) și'lŭ trimise în Zarandŭ ca sĕ tracteze și dênsulŭ de pace cu ţĕranii de acolo. În 16 Nov. Molnarŭ ajunse în Bradŭ și în aceeașĭ di avŭ o convorbire cu Crișanŭ la Valea Bradului, apoi se întórse la Bradŭ, luă în scrisŭ cererile Românilorŭ, după cum i le-a înșiratŭ sub-căpitanulŭ G. Marcu din Crisciorŭ și raportă comisarului. Declarările sub-căpitanului au fostŭ subscrise de elŭ și de alţĭ ómenĭ ai lui Crișanŭ și de preoţiĭ ce erau de faţă din diferite comune. Ţĕranii declarară și faţă cu Molnarŭ, că voiescŭ sĕ fie liberaţĭ de jugulŭ iobăgiei și sĕ fie primiţĭ în serviciulŭ împĕrătescŭ. Dér décă împĕratulŭ nu voiesce sĕ fiţĭ soldaţĭ, mai alesŭ după ce aţĭ comisŭ atâtea escese? îi întrebă Molnarŭ. „Décă împĕratulŭ nu voiesce sĕ fimŭ cătane, rĕspunseră ţĕranii, noi ne supunemŭ poruncilorŭ lui, dér sĕ nu mai fimŭ iobagĭ și nicĭ-decumŭ sĕ nu ni se mai dé funcţionarĭ ungurĭ.«

Interesantă e acea parte a protocolului, unde înșiră ţĕranii plângerile lorŭ în contra domnilorŭ, carĭ îi încărcau cu servicii totŭ mai grele, luau dela ei bucate și pe lângă aceea dijme; la Pascĭ și la Crăciunŭ trebuiau fiecare sĕ le dea 1 colacŭ, 1 urciorŭ, 1 luminare și o găină și »décă unŭ ţĕranŭ avea, sĕ fie cu ertare, doi porcĭ, atuncĭ domnulŭ îi lua unŭ porcŭ și décă nu avea porcĭ atuncĭ de frică trebuia sĕ cumpere unulŭ cu banĭ și sĕ-lŭ dé domnului«; pe lângă acésta fiecare iobagiu, orĭ avé orĭ nu vacĭ, trebuia sĕ dea domnului sĕu pe anŭ câte două cofe de untŭ. Iobagii mai trebuiau sĕ facă pe fiecare sĕptĕmână câte 4 dile de lucru,.... unii domnĭ îi sileau sĕ aducă lemne chiar și în sânta di de Crăciunŭ, dicĕndŭ că ce le pasă lorŭ de sĕbătorile nóstre.... Décă se întîmplă sĕ móră vr'unŭ iobagiu, care avé casă bună, atuncĭ pe vĕduva o băgau în temniţă, ca sĕ descopere tótă averea ce a rĕmasŭ și apoi îi luau tóte și o trimeteau cu copii sĕ-șĭ câștige pânea de tóte dilele cum va puté. Și atuncĭ când rĕmâneau feciorĭ minorenĭ, carĭ nu puteau face slujbă, domnii luau și dela copii aceștia pĕmênturile și averea rĕmasă și după ce cresceau marĭ îi sileau din nou la servicii.... Femeile trebuiau sĕ torcă și se ţese pânză de inŭ pentru domni și décă una nu scia sĕ torcă bine trebuia sĕ plătéscă alta cu banĭ în loculŭ ei.... »Și aceste suntŭ împrejurările, carĭ ne silescŭ sĕ rugămŭ pe împĕratulŭ ca sĕ ne mântue odată de unŭ astfelŭ de jugŭ.« — Ţĕranii se mai rugară sĕ se desfiinţeze arendile ce le-a datŭ fisculŭ armenilorŭ și sĕ fie lăsaţĭ în libertate ţĕranii prinșĭ.

Autorulŭ ne spune că Molnarŭ nu amintesce nimicŭ în raportulŭ sĕu despre aceea că a încheiatŭ cu Românii din Zarandŭ unŭ armistiţiu de 15 dile, obligându-se că în timpulŭ acesta le va aduce decisiunea guvernului. În urma acestui armistiţiu Crișanŭ disolvă trupa din Zarandŭ, »dér la cea dintéiu poruncă sĕ fie gata cu toţii sĕ se adune.“ N'a amintitŭ Molnarŭ espresŭ nicĭ cererea constatată a Zarandanilorŭ ca »nicĭ unŭ Ungurŭ sĕ nu mai domnéscă în Transilvania.« (Raportulŭ căprarului Szerentsés Zlatna 21 Nov. 1784) și ca sĕ li-se dea paspórte românescĭ cu sigilulŭ împĕrătescŭ.

*

Cele mai importante servicii pentru liniștirea revoluţiunei le făcură guvernulŭ episcopiĭ românĭ. Episcopulŭ Gedeonŭ Nichiticĭ, venitŭ de curĕndŭ din Croaţia, merse împreună cu comisarulŭ Brukenthal la Miercurea, la Alba-Iulia și apoi la Sebeșŭ și publicară în modŭ solemnŭ patenta guvernului pentru liniștirea turburărilorŭ. În circulara din 16 Nov. episcopulŭ Nichiticĭ dicea: »Horia, »căpetenia rebeliștilorŭ, nu încetéză a face rĕutate și »minciunĭ, carĭ sunt în potriva lui Dumnedĕu și a împĕ»ratului și împotriva legii și bisericeĭ și a blagosloveniei »vlădicescĭ.... Decĭ noi cu numele împĕratului porun»cimŭ, că nicĭ unŭ Românŭ sĕ nu îndrăsnéscă a asculta »minciunile lui Horia, nicĭ sĕ mérgă cu elŭ, nicĭ la adu»narea luĭ, nicĭ sĕ dea ajutorŭ lui, nicĭ pe ascunsŭ nicĭ »în arĕtare.«

Dela Sebeșŭ episcopulŭ plecă la Orăștiă și Deva și puse totŭ clerulŭ superiorŭ în mișcare. Episcopii Petru Petrovicĭ din Aradŭ, Popovicĭ din Verșeţŭ și Ionŭ Bobŭ din Blașiu; adresară și dînșii circulare clerului și invitară pe preoţĭ sĕ îmblânzéscă poporulŭ.

Numai episcopii și protopopii românĭ mai aveau trecere la poporŭ, ei supliniră rolulŭ funcţionarilorŭ administrativĭ publicăndŭ patentele guvernului, dênșii făcură cea mai mare propagandă în contra lui Horia, dênșii intimidară pe preoţĭ și ţĕranĭ. Nicĭ unulŭ din ei, dice autorulŭ, n'avŭ curagiulŭ și sentimentulŭ de datoriă sĕ informeze guvernulŭ despre adevĕratele cause ale revoluţiunii.

(Va urmă.)

împrejurările programa naţionala dela Sibiiu, credeluŭ politicŭ alŭ Româniloru din Ungaria şi Transilvania. Elŭ nu voia sĕ facă plăcerea şi bucuria contrarilorŭ noştri d'a rupe solidaritatea naţională şi a călcă în picióre programa dela Sibiiu, cum facŭ toţĭ cari au întratŭ în partida liberală maghiară. Décă cu tóte stăruinţele sale comitetulŭ şi partida naţională n'au reuşitŭ învingĕtóre rĕspundă pentru urmărĭ cei ce s'au unitŭ cu adversarii noştri spre a zădărnici causa naţională, rĕspundă cei ce stau în fruntea poporului şi nu-lŭ conducŭ pe calea cea dréptă.

In adevĕrŭ este fórte tristŭ şi durerosŭ pentru noi când preoţii, cari ar trebui sĕ premérgă cu esemplele lorŭ de virtute şi moralitate, se facŭ înşişĭ instrumente de corupţiune politică în mânile guvernanţilorŭ noştri. Dér ce sĕ facemŭ, de susŭ se dă esemplulŭ. Alegerea dela Boroşineu ca şi cele de mai înainte ne înfăţişéză trista priveliştе d'a ne vedé loviţĭ în politică de douĕ părţĭ: din partea guvernului politicŭ şi din partea guvernului eclesiasticŭ. Decĭ sĕ nu ne mirămŭ că în asemenea împrejurărĭ fatale poporulŭ nesciutorŭ este mânatŭ de multe orĭ în contra intereselorŭ naţionale. — Dintre 50—60 preoţĭ, câţĭ sunt în cerculŭ Boroşineului, abia 4—5 au avutŭ tăria sufletéscă d'a se luptá pentru programa naţională şi alegerea candidatului partidei naţionale române, pe când ceilalţĭ în frunte cu unŭ protopopŭ-deputatŭ cutrierau satele în numele sântei evanglie pentru candidatulŭ guvernului. Sĕ sperămŭ însă că va veni odată şi timpulŭ, când cei din urmă vorŭ fi cei dinteiu! **Veritas.**

SCIRILE ḐILEI.

Primăria din Viena a propusŭ, sĕ se desgrópe nenorocitele victime ale catastrofei dela Ringtheater. Motivulŭ e, că loculŭ unde suntŭ acum înmormântate nu e potrivitŭ pentru unŭ monumentŭ.

—0—

Resultatulŭ culesului viilorŭ din ţinutulŭ Reghinului săsescŭ e fórte nesatisfăcătorŭ. Nu se potŭ scóte nicĭ cheltuelile făcute cu lucrarea viilorŭ.

—0—

După unŭ obiceiu vechiu jidanii sunt obicĭnuiţĭ a face monarchului la ḑiua lui Martinŭ unŭ presentŭ care constă din o »gâscă grasă.« Şi în acestŭ anŭ, jidanii din Presburgŭ au alesŭ o comisiune care s'a şi dusŭ la Pesta spre a presinta regelui ca darŭ, o gâscă din cele mai grase.

—0—

Decisiunea de a se alătura la facultatea din Bucurescĭ câteva studii teologice s'a schimbatŭ. Ḑiarele din Bucurescĭ spunŭ acum, că Duminecă se va inaugura facultatea de teologiă printr'unŭ serviciu religiosŭ.

—0—

»Naţiunea« spune, că din causa colerei, care se întinde la Paris, ministerulŭ de rĕsboiu a hotărîtŭ sĕ recheme în ţéră pe toţĭ oficerii românĭ aflaţĭ acolo.

—0—

Ḑiarulŭ turcescŭ »Vatan« ne spune, că numĕrulŭ peregrinilorŭ mahomedanĭ la Mecca se urcă în acestŭ anŭ la 31,157. Cu tóte că s'a adunatŭ unŭ numĕrŭ atâtŭ de considerabilŭ într'unŭ locŭ atâtŭ de micŭ, călătorii nu au suferitŭ de nicĭ o bólă, ci s'au reîntorsŭ sănĕtoşĭ.

—0—

Astă séra se va juca la teatrulŭ germanŭ »*Der Zerrissene*« séu „*Der gespenstige Schlosser*,“ comediă cu cântece în, acte de Iónŭ Nestroy.

Mâne séră se va juca »*Die Fledermaus*,“ operă comică în 3 acte de Iónŭ Strauss.

CORESPONDENŢA PART. A „GAZ. TRANS.“

Budapesta, în 31 Octomvre 1884 st. v.

Onorate D-le Redactorŭ! In numĕrulŭ 205 alŭ multŭ preţuitului D-Vóstre ḑiarŭ, unŭ corespondentŭ sub pseudonimulŭ »Târnăvénulŭ“ relatândŭ despre cele întêmplate aicĭ în Budapesta în decursulŭ ḑilei de 26 Oct., atinge şi modesta-mĭ persónă cu cuvintele următóre:

»Cu tóte acestea d-nii Ioanŭ Suciu şi Severŭ Bocşanŭ şi-au luatŭ libertatea de a dă o dechiaraţiune preşedintelui societăţii universitare în numele junimei române în contra voinţei acestei junimĭ. Acésta o privimŭ toţĭ de abusŭ şi credŭ, că tinerimea îşĭ va ţiné de datorinţă a se pronunţa în privinţa acésta etc......«

Permiteţi-mĭ a dechiară acéstă afirmare de neadevĕrată. Eu şi consoţulŭ meu amŭ subscrisŭ şi predatŭ acea dechiaraţiune numai în numele nostru esprimându-ne apriatŭ: »subscrişii ni aflămŭ de datorinţă a dechiară« etc.... Aşa déră aserţiunea d-lui „Târnăvénulŭ« e nebasată, pentrucă numai împrejurarea, că unele ḑiare lăţescŭ faima aşa, nu-lŭ îndreptăţescŭ la atacŭ în contra nóstră. In fine şi alţĭ tinerĭ românĭ au fostŭ la preşedintele soc. de lectură universitare, ca sĕ-lŭ informeze despre adevĕrata stare a lucrurilorŭ!...

Era cu deosebire în interesulŭ esistenţii societăţii „Petru Maiorŭ,“ care era în periculŭ, şi a junimei române din locŭ de a desavuá scirea rĕspândită prin ḑiaristica maghiară din Budapesta şi de a evitá orĭ şi ce demonstraţiunĭ.

Junimea română ca atare nu se puté şi nicĭ nu voiá — precum sciamŭ şi eu fórte bine — sĕ se supună competinţei junimei unguresci; pe mine şi pe consoţulŭ meu însă, ca pe persóne private nu ni-a alteratŭ acéstă împrejurare şi nicĭ »frasa« despre »frăţietate între junimea română şi maghiară« nu ne derógă într'atâta. Susţênŭ însă, că acésta a desarmatŭ pre mai mulţĭ dintre Maghiarĭ.

Fie déră pĕcatulŭ meu, décă amŭ făcutŭ rĕu într'altă privinţă, numai aceea împutare, că amŭ făcutŭ ceva în numele junimei române fără voia şi în contra voinţii acestei junime, o respingŭ cu indignaţiune.

La cina comună nu numai unulŭ dintre fraţii mei românĭ şi-au esprimatŭ plăcerea faţă cu procederea mea, şi tinerimea cea de faţă la cină nu m'ar fi însărcinatŭ, ca sĕ iau parte la arangiarea cinei comune din luna viitóre, de nu era îndestulită cu mine. **Ioanŭ Suciu.**

CORESPONDENŢA NÓSTRA DIN COMITATE.

Sigu, în 12 Noemvre st. n. 1884.

Domnule Redactorŭ! Publicămŭ următórea corespondenţă, cu care declarămŭ cestiunea terminată. Amŭ dori ca pe viitorŭ s'auḑimŭ, că între preoţĭ şi învĕţătorĭ domnesce cea mai esemplară bună înţelegere.

In Nr. 203 alŭ „Gazetei« a apărutŭ o corespondenţă subscrisă de »Sentinella,« care mĕ atinge vĕtĕmătorŭ şi la care în interesulŭ adevĕrului trebuc sĕ rĕspundŭ:

„Sentinella,«vorbindŭ despre adunarea filială a Reuniunei învĕţătorilorŭ românĭ Selăgenĭ ţinută la 20 Octomvre st. n. în Tusa, fără a descrie acéstă adunare, a aflatŭ a fi consultŭ, numai de persóna mea sĕ se ocupe.

Antêiu îmĭ ascrie nepoliteţa, că eu nu aşŭ fi primitŭ bineţele d-lorŭ învĕţătorĭ. Mărturisescŭ cu tótă sinceritatea, că cu voiă şi cu scire nicĭ odată nu am rĕspinsŭ salutările nimenuĭ. Décă nu aşĭ fi observatŭ salutările óre căruia şi prin urmare nu aşŭ fi rĕspunsŭ, sĕ mi se atribue acésta de o rea voinţă? Prelângă tóte, acésta este óre de creḑutŭ, că unŭ preotŭ sĕ aibă atâta rĕutate, ca sĕ rĕspingă cu voiă salutările unei corporaţiunĭ învĕţătorescĭ? Mai departe suntŭ acusatŭ, că după împlinirea serviciului divinŭ d-nii învĕţătorĭ m'au aşteptatŭ înaintea bisericei şi că până ce am sciutŭ că mai este vre-unŭ învĕţătorŭ prelângă biserică, nu am voitŭ sĕ esŭ cu nicĭ unŭ preţŭ. Imĭ pare rĕu că »Sentinela« nu a fostŭ mai fidelŭ oficiului de pază, sĕşĭ fi luatŭ puţină ostenélă, sĕ cerce, sĕ vedă şi sĕ se convingă despre causa adevĕrată ce m'a reţinutŭ câte-va minute în Biserică. Mărturisescŭ în conscienţă şi pe onóre, cumcă nu causa ce o afirmă d-sa m'a reţinutŭ în Biserică.

»Sentinella« cu aerulŭ unui criticŭ severŭ, mĕ acusă că amŭ comisŭ unŭ pĕcatŭ greu ḑicêndŭ: »Eu nu din voiă bună, ci din silă şi la porunca celorŭ mai marĭ presidezŭ aci.« Inainte de tóte citaciunea acésta este înfidelă. Recunoscŭ însă că m'am esprimatŭ în sensulŭ cuvintelorŭ citate, şi la reflesiunea unuia dintre, învĕţătorĭ — póte că a „Sentinellei« — m'am şi esplicatŭ ḑicêndŭ: Onórea de a presida este mare şi învólvă sarcinĭ grele; eu însă onórea acésta nu o am vĕnatŭ, ci o am primitŭ la disposiţiune oficiósă, şi — continuaiu eu —nu ocupŭ acestŭ scaunŭ presidialŭ cu presumţiunea, că dórŭ eu aşŭ puté suplini pre deplinŭ pre Rdss. D. Vicarŭ, care m'a delegatŭ, dér totuşĭ mĕ voiu nisui a face destulŭ chiămărei mele. S'au aflatŭ vĕtĕmaţĭ d-nii învĕţătorĭ pentru că am păşitŭ între dênşii cu modestiă? Arŭ fi mai voitŭ domniile lorŭ sĕ ocupŭ scaunulŭ presidialŭ îngâmfatŭ de ambiţiune? Incă prin acésta »pĕcatulŭ celŭ greu în contra limbei, scólei, culturei şi naţiunei« nu pretindŭ sĕ fie achitatŭ. Pĕcatulŭ celŭ greu se achitéză cu greu. Adevĕrata causă, ce a storsŭ din mine cuvintele, de care s'au împedecatŭ d-nii învĕţătorĭ şi s'au vĕtĕmatŭ atâtŭ de rĕu în ambiţiunea lorŭ, suntŭ unele împrejurărĭ sinistre, care décă s'ar descrie fidelŭ, atâta ar însemnă, câtŭ a tăiá într'o rană periculósă, ce băntue şi ruinéză moralitatea. Considerândŭ unele viţiurĭ regretabile, care suntŭ a se sbiciuĭ atâtŭ în poporŭ, câtŭ şi în cei chemaţĭ a-lŭ instrui, mi-a pĕrutŭ fórte rĕu, că Rdss. d. Vicarŭ şi prot. tract. a fostŭ reţinutŭ prin afacerile-i oficióse, de a participá la adunarea din Tusa, unde cu acéstă ocasiune, prin înţelépta-i esperinţă şi cu arma adevĕrului sĕ mai tenteze a emendă şi a stîrpi acelea viţiurĭ, în contra cărora subscrisulŭ în timpŭ de 4 anĭ de cândŭ administrezŭ acéstă parochiă, m'am luptatŭ aplicândŭ tóte mijlócele posibile, — durere fără resultatŭ! Dér mi-am împlinitŭ datorinţa.

Nu m'am simţitŭ dejositŭ a presida o stimată corporaţiune de învĕţătorĭ carĭ au sublima misiune, de a educa şi a cultiva tinerele, odrasle ale naţiunei. Trebuia sĕ'şĭ aducă aminte, „Sentinela,« că eu, în butulŭ împregiurărilorŭ disgustătóre, amŭ lăudatŭ scopulŭ salutarii alŭ Reuniunei, unde învĕţătorii se ajutora reciprocŭ, cei mai bĕtrênĭ prin pracsă, cei mai tinerĭ prin teoria lorŭ: amŭ arĕtatŭ pe scurtŭ greutatea carierei învĕţătorescĭ, carea în butulŭ nenumĕratelorŭ disposiţiunĭ, cei obvinŭ atâtŭ din partea bisericéscă câtŭ şi din civilă, totŭ mai are multe de doritŭ. In fine amŭ reflectatŭ d-lorŭ învĕţătorĭ, că décă au aflatŭ ceva bunŭ în Tusa, sĕ'lŭ imiteze, éră de rĕulŭ ce l'au vĕḑutŭ sĕ se ferescă!

Prin urmare ce amŭ stricatŭ acelora prin vorbirea mea? Nu potŭ şi nu vreau sĕ estimezŭ valórea vorbirei mele, dar mĭ-aducŭ aminte, că d. notarŭ alŭ acelei şedinţe cetindŭ protocolulŭ în adunare, între alte şi-a scăpatŭ din condeiu şi cuvintele următóre: »preşedinlele deschide şedinţa printr'o vorbire „bine potrivită.« Aşa dară protocolulŭ notarului este în contraḑicere cu corespondenţa »Sentinelei.« Care are dară dreptŭ, »Sentinela« séu notarulŭ? Décă „Sentinella« are dreptŭ, pentru ce n'a reflectatŭ notarului? Décă notarulŭ are dreptŭ că vorbirea a fostŭ »bine potrivită,« pentruce se redică »Sentinella« în contra aceleia?

Crede »Sentinella« mai departe, că eu omŭ avutŭ datorinţa morală ca preotŭ localŭ a merge la adunare, Şi cine a negatŭ acésta? De sigurŭ că şi de nu avémŭ onóre a fi peesidentulŭ domnilorŭ învĕţătorĭ totŭ, totŭ aşŭ fi mersŭ la adunare şi nu aşŭ fi aşteptatŭ de felŭ ca la acestă datorinţă sĕ mă facă atentŭ „Sentinella.«

A mai ḑisŭ »Sentinella« că eu aşŭ fi rostitŭ cuvintele controverse, cu scepŭ de a înfrica pe d. învĕţătorĭ şi a le insufla respectŭ. Fie odihnitŭ, d. corespondentŭ, că eu îlŭ absolvezŭ pre d-sa de la datorinţă, sĕ mĕ respecteze. Honor honorantis, sed non honorati....? De la d-sa ar fi fostŭ destulŭ respectŭ, ca sĕ nu mĕ desonesteze. Bunavoinţă trebue în tóte.

Ioanŭ Popilin,
preotŭ gr. cat. în Sigu şi Tusa.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

Budapesta, 15 Octomvre. — Consiliulŭ sanitarŭ permanentŭ a ţinutŭ şedinţă din incidentulŭ isbucnirei cholerei în Parisŭ şi a decisŭ, ca sĕ se iea mĕsurĭ, spre a se depărtá înmediatŭ din raionulŭ capitalei depositele de óse şi de sdrenţe; totodatŭ a propusŭ şi luarea altorŭ mĕsurĭ necesare.

Budapesta, 15 Octomvre. — Dieta ungară îşĭ va reîncepe activitatea sa la 21 Noemvre st. n.

Paris, 14 Octomvre. — Comisiunea pentru tarifa vamală alésă de cameră a respinsŭ proiectulŭ guvernului privitorŭ la urcarea vamei pentru importulŭ vitelorŭ.

DIVERSE.

O glumă gróznică. — Se vorbesce multŭ în Londra în acestŭ momentŭ despre o glumă gróznică, a căreia victimă a fostŭ sir William Harcourt, ministru de interne alŭ Engliterei. Acum câte-va ḑile sir William primi unŭ mare pachetŭ pe care era scrisŭ »fragilŭ.« Dênsulŭ îlŭ deschise şi care nu fŭ emoţiunea sea vĕḑêndŭ cadavrulŭ unui copilŭ născutŭ mortŭ, de secsulŭ femeiescŭ.... O anchetă s'a ordonatŭ imediatŭ. Dênsa nu a descoperitŭ nimicŭ pên'acumŭ. Dér se crede că Irlandezii suntŭ de vină şi în acésta. N'au trămisŭ ei odinióră la mai mulţĭ ministri — în speranţă d'a-i ucide într'unŭ modŭ originalŭ — cârpe luate de pe cadavrele unorŭ individĭ morţĭ de vĕrsatŭ?

Marinarĭ antropofagĭ. — In 6 l. c. s'au înfăţişatŭ înaintea juriului din Exeter, Dudley Tomas, căpitanulŭ corabiei „Mignonette«, ce s'a cufundatŭ, şi cârmaciulŭ ei Stephens, ca acusaţĭ că au omorîtŭ pe matelotulŭ Parker Rikhard, pe care l'au spintecatŭ cu bricégulŭ şi l'au mâncatŭ, fiindŭ torturaţĭ de fóme şi espuşĭ unei morţĭ sigure. Apĕrĕtorulŭ acusaţilorŭ s'a silitŭ a documenta că fapta acusaţilorŭ nu se póte considera ca crimă de omorŭ. Intrebările ce le-a pusŭ juriului preşedintelele tribunalului, au fostŭ atâtŭ de dilematice, încâtŭ juriulŭ a trebuitŭ séu sĕ afirme crima de omorŭ, séu sĕ încredinţeze judecarea causei unui forŭ mai superiorŭ. Juriulŭ, înţelegândŭ apucătura preşedintelui, avêndŭ în considerare, că toţĭ trei ómenii corăbiei »Mignonette« arŭ fi peritŭ din causa fómei, décă nu s'ar fi nutritŭ cu corpulŭ lui Parker, care şi aşa era jumĕtate mortŭ de fóme, n'a pronunţatŭ nicĭ o sentinţă, ci a înaintatŭ causa unui forŭ mai înaltŭ. Pre lângă acestea juriulŭ, recunoscêndŭ împrejurărĭ uşurătóre, a propusŭ corónei graţiarea acusaţilorŭ. Acusaţii sau pusŭ în liăertate pre lângă cauţiune.

NECROLOGŬ. — Alesandru Gavra, fostulŭ directorŭ alŭ preparandiei gr. or. rom. din Aradŭ, decoratŭ cu ordinulŭ »Francisŭ Iosifŭ,“ a rĕposatŭ în 4 Noemvre n. după o îndelungată bólă, în etate de 85 de anĭ, servindŭ institutului 55 de anĭ cu unŭ deosebitŭ zelŭ.

Câtŭ de devotatŭ a fostŭ elŭ institutului sĕu; câtŭ de mare i-a fostŭ durerea când s'a despărţitŭ de elŭ, fiindcă adênca-i etate d'oparte, d'altă parte cerinţele timpului au pretinsŭ sĕ'şĭ curme activitatea; putemŭ vedé din propriele sale cuvinte ce cu lacrĕmĭ în ochĭ le-a rostitŭ la anulŭ 1876, cândŭ, fiindŭ pensionatŭ, şi-a luatŭ rĕmasŭ bunŭ dela elevĭ şi dela institutŭ:

»Adio, institutŭ cinstitŭ,
Rĕmâi dulce, fericitŭ.
Cinci-ḑecĭ de anĭ ţĭ-amŭ servitŭ,
Şi cu cinci te-amŭ dăruitŭ.
Fie'n lume lăudatŭ,
Totŭ ce eu am sĕmănatŭ.«

Fie-i ţĕrîna uşoră şi memoria neuitată!

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 14 Noemvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.35
Rentă de aurŭ 4%	93.60
Rentă de hârtiă 5%	89.40
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	143.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97.80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	105.70
Bonurĭ rurale ungare	100.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.—
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	100.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.50
Bonurĭ rurale transilvane	100.25
Bonurĭ croato-slavone	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.25
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	116.—
Renta de hărtiă austriacă	81.—
Renta de arg. austr.	82.50
Renta de aurŭ austr.	103.85
Losurile din 1860	134.75
Acţiunile băncei austro-ungare	872.—
Act. băncei de creditŭ ung.	297.25
Act. băncei de creditŭ austr.	298.—
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	9.74½
Mărcĭ 100 împ. germ.	60.05
Londra 10 Livres sterlinge	122.90

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 2 Noemvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	—	—
Renta rom. amort. (5%)	—	—
» convert. (6%)	—	—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	—	—
Credit fonc. rural (7%)	—	—
» „ „ (5%)	—	—
» » urban (7%)	—	—
» » » (6%)	—	—
» » » (5%)	—	—
Banca naţională a României	—	1400
Ac. de asig. Dacia-Rom.	—	—
« » » Naţională	—	—
Aurŭ (8.40)	—	—
Bancnote austriace contra aurŭ	2.07	2.08

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 15 Noemvre st. n. 1884.

Bancnote româneseĭ	Cump.	8.80	Vênd.	8.85
Argint românesc	»	8.75	»	8.80
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.69
Lire turcescĭ	»	10.94	»	10.98
Imperialĭ	»	9.94	»	9.97
Galbenĭ	»	5.67	»	5.70
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	122. 5	»	123.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, cari au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS.“

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Braşovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copşa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirişŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Clusiu (	10.08	5.59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mező-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriş	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copşa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ (	9.20	10.15	3.15	
(	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.